

Thit Jensens foredrag Frivilligt moderskab eller kultiveret forældrefølelse

Taler

Thit Jensen
Forfatter

Dato

1. januar 1924

Sted

Holdt flere steder rundt om i
Danmark

Frivilligt moderskab eller kultiveret forældrefølelse har jeg kaldt mit Foredrag. Det er et vanskeligt Emne at tale offentligt om, og det er min Pligt at vælge mine Ord med saa stor en Takt, at de ikke kan saare selv det blufærdigste Sind.

Og det er mine Tilhøreres Pligt at forstaa, jeg vil yde dem det bedste, jeg formaar, og er vi uenige, vil vi i hvert Fald hæderligt respektere hinandens særlige Overbevisning om og Tro paa, hvad der gavner vort Samfund mest.

Og ikke lade vore Sind forgifte af det, Politikere har forgiftet det danske Folk med, altid at se i den, som ikke er enig med En, en slet Person, man har Lov at tillægge de laveste Motiver.

Men naturligvis staar jeg her for at vinde Dem over til mine Anskuelser, hvis De ikke er det i Forvejen, det haaber jeg i hvert Fald, nogen at Dem er.

Jeg har delt mit Foredrag i 3: De Ugifte, de Gifte og Samfundet.

Men først vil jeg kaste et hurtigt Blinklys ud over Verden og vise Dem, hvad der sker og hvad der er Sket.

Kultiveret Forældrefølelse, eller som vi herhjemme har kaldt det, "Frivilligt Moderskab", lyder som en Kvindesag, men det er det ikke, det er en Sag, der for godt 100 Aar siden rejstes at en Mand i England, National-Økonomen Malthus.

Han gik i sin Grav uforstaaet, men da al den Elendighed, han videnskabeligt spaaede, er kommet, løfter hans Navn og hans Gerning sig igen af Tiderne. Han docerede i Korthed sagt, at Jordens Produktion af Fødemidler holder ikke

Tempo med Jordens Produktion af Børn. Fortsættes denne ubegrænsede Formering, kommer Sulten Saa, sikkert som Døden. Hans Paastand har Rusland tilfulde bevist, dernæst Østrig og endnu i sørgelig Erindring Tyskland, hvis Børn andre Lande maatte ernære. Hvilke Lande det saa kommer efter, ved vi ikke noget om, vi har kun set det for os uhyggelige, at dalende Valutaer altid var Begyndelsen.

Hollands og Frankrigs Børnebegrænsning er mundet ud i Velstand, det tyske Raab om fere Børn, bestandig flere Børn, aldrig Børn nok til kejserlige Tropper mundede ud i Hungersnød, Revolter, Umoral og flere Taarer end selv Gud kan tælle.

Malthus fremkom med det positive Krav, færre men bedre Børn. Bedre opdragne Børn, bedre ernærede Børn. Og saa lidet man vilde forstaa det dengang, saa levende er Forståelsen sprunget frem over Verden nu.

Vor mere kultiverede Tid har hertil føjet endnu et Krav: Hensynet til Kvinden!

Jeg nævnede før Holland. Kvindelig læge, Dr. Anette Jacobs, førte Malthustanken ud i Praksis for over 40 Aar siden, idet hun ærligt og aabenbart gav de Fattige Kvinder, der kom til hende, Undervisning i, hvad de ønskede at vide, hvordan de ikke skulde faa flere Børn, end deres ægtefælle var i Stand til at forsørge. Senere kom Frankrig - Amerika, hvor Dr. William Robinson, Medlem af jeg ved ikke hvor mange lægevidenskabelige Fakulteter Verden over, har skrevet store videnskabelige Værker om Sagen. Senere, efter ham, kom Fru Margaret Sanger, der uden videre oprettede Konsultationskontorer i Fattigkvartererne i New York. De blev lukkede igen af Politiet.

Margaret Sanger genaabnede dem og nu er der ingen, der tænker paa at lukke dem mere.

I England kom Dr. Marie Stopes, der fik Proces, som hun vandt, hun har nu Sammen med den verdensomspændende New-Malthusian-League ladet oprette Konsultationskontorer i de Fattige Bydele i London. De bedste Navne i England, Parlamentsmedlemmer, Doktorer, selv Domprovsten ved St. Poul Kathedralen i England, saa er de Tilhængere og Forsvarere af Bevægelsen.

I Sverige kom Professor Wicksell og Dr. Anton Nystrøm, i Norge Fru Dr. Kate

Anker Møller, der har oprettet et saadant Konsultationskontor i Kristiania.

Nu er Bevægelsen altsaa naaet hertil, Kravet om, at Kvinden skal lære, lægekyndig gjort naturligvis, saa det ikke skader hendes Helbred, hvordan hun ikke faar flere Børn, end hun kan taale, Manden forsørge og Samfundet Staa sig ved.

Mange ængstelige Røster fremkom naturligvis, at dette vilde føre ud i Umoral.

Saa meget mere skylder vi Dr. Alette Jacobs Tak for, at hun førte Beviset for det modsatte. For mere end 40 Aar siden - og man kan tænke sig, hvor det har regnet med ild ned over hendes unge Hoved, for hun var ung den Gang og tapper som unge skal være, der virkelig tror paa en Sag - i over 40 Aar har det frivillige Moderskab været praktiseret i Holland, og ingen skal komme og paastaa, at den hollandske Nation er en usædelig Nation. Tværtimod, af 1000 fødte Børn har Holland kun 27 uægte, hvor vi her i Landet har hvert 4de eller femte Barn uægte. Det er en alvorlig Forskel.

Med alle disse Realiteter for Øje var det, at jeg begyndte at skrive om Sagen, og alle spaaede, jeg vilde blive stenet. Tværtimod, i ingen anden Sag, jeg har rejst, har jeg set en saadan Tilslutning. - Det fortalte mig, at Børnebegrænsningstanken, dens Fornuft og dens Barmhertighed, er modnet i det danske Folk ogsaa, ligesom i Folkeslagene rundt om.

For altsaa at begynde med de Unge.

Der har været talt og skrevet af saa mange store Pædagoger om den Ulykke det er, at Unge ikke kan gifte sig tidligt. Og det er en Ulykke.

Men det er ikke nok altid at tale og tale, man maa ogsaa tænke paa at gøre noget for det. Tag to Unge, forlovede, som naturligvis gerne vil giftes, saa ræsonnerer de: Hvornaar? I de fleste Tilfælde har det lange Udsigter. For selv om hun har en Beskæftigelse, hvorved hun har en Indtægt, som jo saa mange unge Piger har i vor Tid, saa maa de se i Øjnene, at gifter de sig og skal Aaret efter have et Barn, saa maa hun enten opgive sin Stilling og dermed sin Indtægt, eller der maa skaffes Hjælp i Hjemmet til Barnet. I begge Tilfælde lægges der for store Byrder paa den unge ægtemands Skuldre, I det kan han ikke bære, hvor gerne han saa vil, simpelthen fordi han er for ung, hans Stilling er for ustabil og altsaa maa de

vente.

Ved at vente opstaar følgende Farer:

Først at Forlovelsen gaar over Styr! Til grænseløs Sorg for den ene af Parterne, som Regel Kvinden, der maaske aldrig bliver forlovet mere, og hendes Liv bliver en lang, bitter, til Tider sygelig plejet Skuffelse. To Unge, for hinanden beejstrede, skal kunne gifte sig, mens deres Forelskelse er ung og glad. Det vil forhindre, i mange Tilfælde, at der opstaar de golde, egoistiske Pebersvende, vi har altfor mange af og som skylder en Kvinde en Lykke.

Den Goldhed naar aldrig en Kvinde. Indtil hun dør, vil hendes Haab være Hjem, Kærlighed, Ægtefælle og Børn. Hun kan være nok saa selverhvervende, hun gifter sig gladelig ind til den sikre Udsigt at forsørge sig selv, Ægtefælle og Børn, saa uoprykkelig en Rod har Ægteskabet i enhver Kvindes Hjerter.

Anden Fare er, at den unge Mand ikke altid er sin Forlovede tro. Jeg vil jo haabe det i de fleste Tilfælde, men vi maa se i Øjnene, at det ikke altid er saadan.

Hvert eneste Aar, der ventes, er en stigende Fare - for ingen ved, hvilken Time han erhverver en Sygdom, der er ruinerende for ham selv, hans Hustru og Børn, for Staten og alle os skatteydende Borgere, der maa betale til alle vore Blindeinstitutter, Sindssyge- og Aandssvage-Anstalter, Døvstumme-Anstalter og Forbryderhjem - Tugthuse vil jeg ikke kalde det, for det er det ikke, det er Statens Kælegaarde for Affaldet.

Tredje Fare er, at de to i lang Tid forlovede begynder at leve sammen som gifte - det sker i stigende Grad, det ved vi alle. Jeg vil ikke her bedømme det moralsk eller umoralsk, i dette Tilfælde er det ud fra et andet Synspunkt, jeg skal behandle det, det sundhedsmæssige. Maaderne hvorpaa de to afværger mulige Følger er saa forcerede, ofte saa forkerte, og foregaar under saa ugunstige Forhold, at det kan blive skæbnesvangert for Kvinden - derigennem for dem begge, for naar de bliver gift og gerne vil have Børn, til deres store Sorg ingen faar.

Det ved jeg fra Læger, der har fortalt mig om de mange Ægtepar, der søger til dem for at faa at vide, hvad der er i Vejen og hvad der er at gøre, for de savner saa meget Børn i deres Ægteskab. Og i mange Tilfælde kan det føres tilbage til deres

Ungdoms Vildfarelser.

Hvad vindes ved at skaffe Ungdommen Vilkaar, saa de kan gifte sig tidligt?

Der vindes sædeligere Tilstande, Færre uægte Børn, bedre Kaar for de Børn, som fødes, større Garanti for Familiens Sundhed - og gennem alt det, bedre Økonomi for Samfundet.

To kan magelig leve af det samme som En, de kan og har kun godt af at leve spartansk, indtil de kan folde sig ud som Familieforsørgere.

For nogle Aar siden boede jeg i Hus med saadan et ganske ungt Ægtepar. De havde kun een Stue, var begge ansat i samme Magasin, de kom sammen og gik sammen og lavede Mad sammen. De levede noget saa henrivende og kammeratlig med hinanden. Nu for nylig traf jeg tilfældigt hende, de havde lejet en Lejlighed udenfor Byen, hans Gage var steget, og nu havde hun sagt sin Stilling op; nu glædede de sig til at faa Børn, for nu kunde hun blive i Hjemmet og passe dem.

Endnu saa hun lige ung og fiks og jomfruelig ud.

Endnu en Ting er værd at tænke over, det er Filosofi, men jeg tror, den er rigtig. Den Kvinde, der bliver gift ganske ung, naar aldrig den Selvsikkerhed, der sætter en Mand i Knæ!

Maaske er det Løsningen paa Gaaden, hvorfor vor Tids Kvinde har faaet saa stor en Indflydelse, som hun vitterlig har; hun gaar ikke fra sin Faders Hus ind under sin Husbonds Tag som tidligere, hun faar Tid og Kampaar, der naturligt udvikler hendes Selvbestemmelsestrang.

En 33aarig Mand beklagede sig i et Selskab til mig over, at hans Hustru, der var 31, og de var lige blevet gift, var saa meget Personlighed, at hun fyldte hele Huset ud, der var ingen Plads til ham - hvortil jeg blot svarede "Du kunde have giftet dig med hende noget før". Her har jeg lyst til at fortælle Dem en Erfaring fra mit eget Liv, for den er ganske oplysende.

Jeg var meget ung, da jeg begyndte at gaa paa Rejser alene ud over Jordens foreløbig Europas forskellige Lande, men jeg gik til Gengæld saa højt mod

Nord, mod Nordishavet, jeg kunde komme, og saa langt mod Syd, jeg kunde komme.

Og det siger jeg selv, jeg maatte opleve mange underlige og virkelig farefulde Ting - Skibe, jeg var med, led Havari, Jordskælvs oplevede jeg, Flyvemaskiner faldt jeg ned med, og den Slags ikke Helt almindelige Ting. Det siger sig selv, at undertiden var jeg bange. Og en Dag sagde jeg til mig selv: Enten er du bange, og saa kan du blive hjemme hos din Moder, eller du er ikke bange, og saa kan du gaa paa Rejser. Naturligvis maatte der udvikles i mig en vis stoisk Ro overfor alt, hvad der kunde forefalde. Undertiden kom jeg hjem og talte med mine gifte Veninder, og de slog Hænderne sammen i Forfærdelse: "Nej, men at du tør - nej, jeg gaar ikke fem Skridt uden min Mand.«

Og jeg forstod det ikke.

Indtil jeg selv blev gift - saa blev jeg akkurat ligesaa uselvstændig, jeg gik, ligesom de, nødig fem Skridt uden min Mand.

Og den Dag jeg igen blev alene, gik det med Rædsel op for mig, at jeg var bleven bange. Jeg lyttede om Nætterne, jeg krøb med Hjertebanken ad de mørke Gader, der førte til mit Hjem.

Det varede en Måned.

Ubeskyttet, overladt til mig selv, maatte Selvsikkerheden vokse frem igen, skulde jeg leve.

Sikkert er det, saa længe Manden beskytter Kvinden, bliver hun aldrig selvsikker, hun er af Naturen altfor bange. Men i det Øjeblik, han slipper hende, saa hun føler sig utryk, da gror naturnødvendigt alle de slumrende Selvstændighedsemner op i hende, for hun skal bruge dem, skal hun bestaa.

Lad Mand og Kvinde blive gift unge, saa placeres de rigtigt af dem selv - til Lykke for begge Parter. Lad dem kyndigt, af en Læge, lære, hvordan de skal undgaa at faa Børn, indtil Faderens Indkomst kan ernære disse, og Moderen kan blive hjemme og passe dem.

Da faar vi, som jeg før sagde: Færre syge Mænd, færre faldne Kvinder og færre,

men bedre Børn.

Saa kommer jeg til de allerede gifte, der har Børn - lad mig dele i skønt og uskønt, og tage det uskønne først for at have det fra mig. Det er desværre nødvendigt til Sagens Belysning, ellers rørte jeg ikke derved.

Til det uskønne hører de frygtelige, uudryddelige, sundhedsfarlige Fosterfordrivelse, som er i Stigen.

For en Tid siden kundgjorde Bladene en Dom for en saadan Forbrydelse. Og jeg maa sige, jeg traf faa gifte Kvinder, der ikke, med haarde, demonstrative Øjne sagde: Sikke noget Vrøvl at straffe en enkelt, alle Myndigheder ved jo, det gør vi allesammen.

Der staar en levende solidarisk Protest i vor Tids Kvinder, de vil ikke føde flere Børn end de kan se Udkomme for; og de vil ikke føde Børn med en utro Ægtefælle. De kan ikke nægte at leve sammen, for det er i Følge Loven Skilsmissegrund, og de vil ikke se deres Hjem opløst og deres Børn spredt, og i det har de Ret. Bundet og bastet af Loven er der ikke levnet dem nogen anden Udvej end at forebygge, og vil ingen lære dem Forebyggelsen, gaar de over til det lovstridige.

De betragter Loven med den fuldkomneste Haan, og med den mest desperate Trods gaar de en mulig Død i Møde, de fylder sig med livsfarlige Giftstoffer, behandler sig selv med en Brutalitet, intet kan beskrive, deres Børn gaar uden Pleje, deres Hjem forfalder, den Ægtefælle, de ellers respekterer og hvis Ord de Lytter til, imod ham knejser de i hvislende Oprør; kort sagt, hun er unormal, en Plage for sig selv og andre, og hun standser ikke, før hun enten knækker sammen, faar Held med sig eller dør paa et Hospital.

Man kan sige hende nok saa meget, hvor farligt det er, at det er Lovbrud, hun er forhærdet i Despekt - og lamslaaet trækker man sig tilbage, det afslører sig for ens Øjne, at man er stødt mod en Klippe, der er skudt op af Tidens Hav, Kvindens Vilje.

Og saa er det Øjeblik kommet, hvor Loven maa bøje sig for Kvinden, for Kvinden bøjer sig ikke mere for Loven. Og det er Sprængstof i et Samfund, naar det opretholder Love, Samfundet er vokset fra. Og Befolkningen er vokset fra

den ubegrænsede Formering; det vilde være det groveste Hykleri at benægte det, for vi ser det rundt om. Manden vil ikke mere forsørge det ubegrænsede Antal, han kan heller ikke mere i de Tider, vi har, og Kvinden hævder, det er kulturfjendtligt, at hun midt i Civilisationen er stillet lig med Middelalderens Kvinde!

Tro ikke, jeg hermed vil slaa til Lyd for at gøre den Slags Forbrydelser lovlige, nej, dertil har jeg set for meget sørgeligt, jeg har set unge Kvinder dø, jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for at sætte sunde, tidssvarende Metoder op imod det.

Herind under hører at give den gifte Kvinde samme kulturelle Undervisning, jeg talte om før, lægekyndig gjort, saa det ikke skader hende - saa har hun ingen Aarsag til at forbryde sig imod Loven, saa falder alle disse skækkelige Ting bort af sig selv. Det er bedre at forhindre en Ulykke end bagefter at kludre med den. Der findes lønlige Ting, som Mænd ikke ved om, men jeg, som kender Kvinder til deres Rygmarv, for de er kommet til mig med de besynderligste Sorger, jeg ved det. Det ser ud af intet, men det gør enhver Vulkan, saa længe den er i Ro, det er et ondt, hemmeligt Nag i mange Hustruers Sind. Deres Ægtemænd aner det ikke, sporer de det i en eller anden giftig Pil, der rammer dem, saa falder det ind under Hysteri - et Ord, Mænd altid bruger, naar de ikke begriber et Muk. Den mest eksemplariske Ægtemand kan til Tider være den, hans Hustru hader intensivest - fordi han er saa temmelig sorgløs, om hun igen skal have et Barn, han sanser ikke en Brøkdæl af hendes Pine, mens hun gaar alene i disse lange Døgn og ikke ved, om hun nu igen er fortabt. Hans Trøst, "ja, hvad, vi er jo da gift, og faar vi en til, faar vi vel ogsaa Brød til den," irriterer hende i hendes nervøse Tilstand over al Maade, hun synes, han kan sagtens, han sover et Barns søde søvn, mens hendes Tanker farer og flyver.

Her maa jeg sige, jeg synes, moderne unge Ægtemænd er mange Gange bedre end tidligere Tidens Ægtemænd! Lad være, de da var mere chevaleresque, med mere Galanteri kunde aabne en Dør - helst for en anden Kvinde naturligtvis.

Paa ubehagelige Undtagelser nær har vor Tids Ægtemænd mere Kontakt med deres Hustruers Sind. De gør sig mere Umage med at forstaa ikke alene deres hjemlige Arbejde, men ogsaa deres indre Anfægtelser. Men hvor de ikke gør det er det, dette indre Nag breder sig, der i samlet Sum er vulkansk, en feminin Trang til paa en eller anden Maade at opponere, mod Samfundet, imod Loven, imod ham!

Det ved Mænd ikke, men jeg ved det, jeg ved, Tiden er skredet derhen, hvor Kvindens største Revolte har naaet Historien, den Revolte, at hun vil ikke formere Verden mod sin Vilje.

Det største af alt i Verden, det skønneste af alt i Verden, det største Ansvar paa Jorden, at give et nyt Menneske liv, vil hun frivillig gaa til, tvungen ikke mere. I det Stykke er Kvinderne solidariske, det maa man lade dem. Det vil sige, ingen bagstræverisk Disciplin kan mere beherske Moderfølelsen, der er naaet fra Dyreriget ind under Civilisationen - et Dyr føder et Kuld Unger uden at tænke over, hvad der bliver af dem, Mennesket er givet Fornuftens Brug netop for at tænke over, hvad der skal blive af dem, der blev paatvunget Liv, for af sig selv kom de jo ikke.

Og hvor Manden ikke forstaar det - og endmere ikke forstaar dets Alvor og retter sig derefter, der opstaar alle disse hemmelige Nag, der undergraver saa mange Ægteskaber. At fjerne det Nag, vil give baade lykkeligere og mere harmoniske Forhold mellem Mand og Kvinde.

Derfra kommer jeg til Forsørgerkerne.

Jeg vil tage som nærmeste Eksempel en lille Kvinde, jeg handler med i en lille Kælder, og Kvinder som vi begge er, er vi kommet til at tale om Livet. Det er hende, der har Forretningen, Manden er syg - det vil sige, hvis han har en lille Rift i Tømmelfingeren, maa der hentes Læge - og hvis der kan opdrives en Sygdom, hvorved han kan komme paa Hospitalet, vil han meget gerne det, saa faar hun 18 eller 21 Kr. i Sygekassepenge, og det er deres bedste Tid, fortæller hun, for saa er de af med ham. Hun har 4 Børn, og dem forsørger hun selv ordentligt, lægger Penge op til deres Konfirmation, deres Eksaminer, for det er dygtige og stræbsomme Børn, værd at gøre noget for.

"De kan nok forstaa, ikke!" siger hun til mig, "at jeg slider i det fra 6 om Morgenen til Midnat, og jeg kan forsørge de fire og ham og mig selv - men skal jeg have flere, saa kan jeg ikke, saa ender vi paa Ladegaarden allesammen. Men han er jo ondskabsfuld, ser De, for jeg sover i den ene Stue med Pigerne, og han i den anden Stue med Drengene, og naar han er hjemme, regerer han jo og kuser med de stakkels Unger - af bar Galhed paa mig."

Se, i et saadant Tilfælde burde Samfundet - i Stedet for at docere Dyrets ubegrænsede Formering, sige til den Moder: Du er en udmærket Borger, det er mig om at gøre at bevare dit Liv og din Sundhed for de Børn, du allerede har, og som lover godt og som under din Vejledning vil blive udmærkede Borgere, ligesom du selv! Gaa hen paa en Klinik og lær, hvordan du ikke faar flere, og lev sammen med din Ægtefælle, som Skriften og Loven siger, og faa Fred i dit Hus for dig selv og dine Børn. Muligvis bliver der da noget mere ud af ham, for han har faaet det paa Hjernen som en Ydmygelse, at en Kvinde nægter Samliv med sin Ægtefælle og sætter det igennem.

Af den Art Tilfælde varieret gennem alle Lag er der talløse, og der gaar det godt, af dem har Samfundet ingen Byrder.

Men ikke alle Kvinder har lige stor Karakterstyrke. I hvor mange jammerlige, halvpantsatte Hjem ligger der ikke en Moder, der har født 11-12 Børn, har vadsket Trapper og Kontorer og er endelig faldet for Aarebetændelse. Hvad der skal blive af hende og de 12, bekymrer paa det Stadium ikke mere Manden.

Og hvad er der endelig at sige til det. I de fleste Tilfælde er de blevet gift, fordi hun skulde have et Barn - og saa kommer de saa hurtigt efter hinanden, de kunde komme 4-6-8-9-12 - og Faderen staar aldeles lammet overfor Problemet, hvordan han skal forsørge dem, for Indtægterne vokser ikke nær saa hurtigt, undertiden aldrig. Moderen er sur, snavset, forslæbt, Børnene slaas og vræler, der er ikke noget morsomt for en Mand at komme hjem til der. Er han endelig hjemme, er han brutal, og hun er sløv, og de bliver ved at faa Børn.

Hvor kan nogen med Billighed forlange, at Børn fra de Hjem skal blive til noget? At alle Landets Affalds-Anstalter rekrutteres derfra, er noget, vi alle ved, og det er kun forbryderisk, at Samfundet har ladet det gaa saa længe, som det har, uden at finde Raad og Hjælp, uden at ville se i Øjnene, at det er statsligt Selvmord! Det er endmere forbryderisk overfor alle de mange stræbsomme Mænd og Kvinder i alle Lag, som gennem deres Skatter skal betale.

For lad gaa, hvis man var vis paa, disse 11-12 gik sundt fødte ud i Livet som Værdier, men det ved vi, de ikke gør, vi ved paa Forhaand, at en vis Procent af disse massefødte gaar til Spilde og er en Byrde for Staten. Hvem er Staten?

Det maa da en Gang gaa op for Mennesker, at det er dem selv! Jo stræbsommere

en Mand er, des mere er han Staten.

Hvorfor da lade dem føde?

Hvorfor ikke vise Moderen den Skaansel, Samfundet den Økonomi, og de Stræbsomme det Hensyn at lade hende i Tide lære, hvordan hun skal leve sit Ægteskab uden Strid med sin Ægtefælle, uden at bryde Loven, uden at falme før Tiden - ved ikke at faa flere Børn, end hun kan passe og han forsørge.

Det vil sige, Malthus' Krav: Færre, men bedre Børn. - Føjet hertil vort moderne Krav: hvert Par Forældre skal forsørge hver sine Børn og ikke overlade det til andre.

Færdig med det uskønne, Gudskelov.

Jeg skal tale om de lykkelige Ægtefæller, dem, der holder af hinanden og virkelig søger at gøre Livet godt for hinanden.

Jeg har et Sted skrevet: Hvad er den gode Hustrus 3 Hovedønsker. 1) at bevare en Mands Kærlighed! 2) at faa sine Børn godt opdraget 3) at holde sit Hjem saadan, at Manden er glad for at være der og hygger sig ved Tanken om at komme hjem. Det er Fundamentet under de fleste danske Hjem, og Manden er indforstaaet dermed. Men det kræver Penge og til Tider nogen Hjælp i Huset, og det er det smaat med.

Det var en saadan god Hustru og Moder, der fik mig op i dette. Vil De se for Dem en Landsby med smaa Huse og Haver, der mødtes i Kronerne over Vejen og dannede grønne Portaler; de første visne smaa Blade laa allerede i Vejkantens Støv - de var saa guldgule som Rav, det er altsammen brændt uforgængeligt ind i min Erindring. - Med sin Arm i min gik hun, og eftersom hun talte, fyldtes hendes Øjne med store Taarer, der gled ned ad hendes Kinder; hendes Stemme var saa blød og saa kvindelig og saa sitrende i sin beherskede Graad.

Hun fortalte mig om sin Ungpigetid, lysende af Idealer! 12 Børn, gerne for hende, men nogen Sinde forebygge noget! Aldrig. Noget saa uæstetisk og noget saa stygt.

Hun blev gift. Fik Aaret efter et Barn og 4 Aar i Træk kom de over hinanden,

nu gik hun med det 5te.

Aldrig har jeg set en Kvinde saa falmet paa saa faa Aar, og aldrig har jeg hørt en Kvinde tale med saa kærlige, forsvarende og tillige beklagende Ord om sin Mand.

"Jeg kan ikke være nok for ham," sagde hun, "og jeg kan heller ikke være nok for mine Børn, for jeg er saa træt. Vi har ikke Raad til mere Hjælp, min Mand slider i det fra Morgen til Aften og ofte tager han Overarbejde. Folk tror ikke, han er god imod mig, fordi han er brysk af Væsen, men han kan jo ogsaa være træt - og der er ingen kærligere Mand end han. Men bliver vi ved at faa Børn, ja, jeg ved ikke, hvad det skal ende med, jeg kan ikke holde mine Øjne aabne om Dagen, for jeg sover aldrig nogen Nat, saa mange smaa Børn skal jo altid passes. For Tiden ligger min Moder for Døden, hende skal jeg dog ogsaa være lidt for - jeg kan selv se, Børnene er hverken saa rene eller velopdragne, som jeg gerne vilde have dem, men begynder jeg at skænde paa dem, kommer jeg selv til at græde. - Og vi holder saa meget af hinanden, min Mand og jeg, skulde vi holde op at leve som Ægtefæller - ja, det er jo kun utænkeligt - og De kan jo nok forstaa, Fru Thit Jensen, saa uskyldig jeg var, da jeg blev gift, hvad ved jeg - ingenting, der ikke er uæstetisk og krænkende for ens Lykke. Naar jeg gaar med et Barn, er jeg syg, saa snart jeg har faaet det, begynder jeg at blive angst for det næste. Jeg kan i Perioder være saa angst, at jeg ikke synes, jeg er normal. Og saadan skal alle ens unge Aar gaa."

Og mens jeg gik der med denne unge, grædende Moder, syntes jeg, jeg forstod i Tusindvis af hjemlige Tragedier, pludselig forstod Udtrykket i saa mange Hustruers Øjne - naar de høfligt hører efter, hvad en anden siger og samtidig i deres Tanke ruger over helt andre Ting - lider en Lidelse, som ikke er nødvendig, som bryder dem ned før Tiden, som svækker og ælder - den evige Angst! Og pludselig, grædende tog hun krampagtig i min Arm og sagde: "Kan De ikke finde paa noget, der hjælper os alle ud af det, Fru Thit Jensen. De er den eneste, der tør, hjælp os over en Tilværelse, der tager Glansen af hele vor Ungdom."

Jeg har haardt Sind, siger man, ja maaske, for jeg har gaaet i haarde Skoler, mit Liv har aldrig været let; men jeg ved ingenting, der kan gøre mit Sind saa forsonligt som at se to Ægtefæller, der er lykkelige, holder af hinanden og er gode mod hinanden, jeg ved ingenting, jeg ikke vilde gøre, hvis jeg kunde, for at bevare dem lykkelige for hinanden.

Fra det Øjeblik gjaldt alle mine Tanker Problemet: at komme alle disse Hustruer til Hjælp, alle de Børn, der gaar uden glad Barndom, for det har de ikke, hvor der gaar en evig besværet, træt, forvaaget Moder og skænder, hvad enten der er Grund dertil eller ej. Og det var aldrig noget godt Hjem for en Mand at komme til, og mange Gange var det Aarsagen til, at han forlod det.

Jeg kan ikke sige alle de Bøger, Pjecer, Organisationsblade, der regnede ned over mig fra alle Lande - det fortalte mig, at den offentlige Mening Verden over er ændret siden Malthus' Tid; hvad der dengang saaedes, er modnet nu.

Det var ikke Kvinder alene, der skrev til mig, tro ikke det, det var Mænd, der undertiden forlængst havde sat sig ind i Sagen, de fleste af samfundsøkonomiske Grunde, ligesom Malthus, en Del af ethiske Grunde, Kærligheden og Hensynet til deres Hustruer - en mere moderne Følelse hos Mænd, en varmere Følelse hos Mænd, som forstaar, at vor Tids Hustru med mange Børn skæmmes for tidligt, og det piner hende, ikke af Forfængelighed, men i Angst for at miste den Mand, hun elsker.

Jeg har i et tidligere Foredrag sagt, at Manden af Natur er den, der bygger op, Samfund efter Samfund, Hjem efter Hjem - men intet historisk Samfund kan han pege paa, han har holdt oppe - for der var ingen Kvinder med. Hjem efter Hjem har han bygget op, og de holdt - som Regel - for der var en Kvinde, der holdt sammen paa det. Det er min Anskuelse, at Manden er den skabende, Kvinden den bevarende, begge er lige uundværlige for Livet, hvor noget skal opstaa og bestaa.

Naar Kvinden til sin sidste Trevl kæmper for at holde Hjemmet bestaaende, et Ly for sine Børn og sin Ægtefælle der, noget, der er i Pagt med hele den kristne Ægteskabs-Etik, saa gaar Samfundet lige tværs op mod dette sit eget Ideal, idet det gennem Kravet om den ubegrænsede Formering lammer og afvæbner Kvinden i denne Bestræbelse - i Stedet for at støtte hende, i det længste at bevare de Kvindens vigtigste Vaaben, hvormed hun holder de løse og ledige fra sine Døre, sit Ægteskab helligt - det er sin Ungdom, sit Smil, sin fysiske Styrke og sin sandelige Friskhed.

Man plejer at sige, Naturen har forfordelt Kvinden, idet den lader hende falme længe for den jævndrende Mand. Det er ikke Naturens Skyld, det er Misbrug,

Vanrøgt, Overanstrengelse.

Sæt et almindeligt borgerligt Ægtepar paa 50 Aar Side om Side, og i de fleste Tilfælde vil hun se betydelig ældre ud end han! Det er Beviset paa, at hendes Arbejde, der gaar ud paa Nattevaagen, Trippen og Traven den lange Dag, smaa og store Bekymringer, Fødsler og Børnepleje er langt mere undergravende for Udseendet end Mandens.

Se alene Overklassens Kvinder, der har Raad til Hjælp, Raad til at købe sig Nattesøvn, og det er allerede meget, de holder sig unge lige saa længe som deres Mand, hvis de selv vil.

Det er hele Underklassens og Mellemlklassens Kvinder, der bærer for tungt - de slides gamle før Tiden, og saa har vi det Utal af Troskabsbrud, der skæmmer Landets Moral.

Der er skrevet mange Veraab over Ægteskabet som Institution, Ægtefæller menes at blive trætte af hinanden, fordi de gaar saa tæt sammen.

Nej. Sjældne er de Tilfælde, hvor en Hustru er ked af sin Mand. Det er ham oftest, der bliver træt af hende, fordi hun er tung og charmeløs før Tiden - og kun daarlig Honorerer Samfundet hende for hendes fuldbyrdede Borgerpligt, hvis det ikke indrømmer hende Selvbestemmelsesret, om hendes Ægteskabslykke kan taale flere Børn eller ej. Hun skal have Vilkår til at være ung nok og smuk nok til at staa Side om Side med sin Ægtefælle. Dr. Frank Crane har skrevet et Sted i sine Essays: "Faa Ting er mere nødvendigt for Slægtens Velfærd, end at Kvinden af Legeme er stærk, sund og smuk."

Sjælen er nødvendig, Gudbevares, men til Dato kan vi ikke regne med en Sjæl uden Legeme. Kvindens Fysik er ikke alene Livets Kilde, men at dens Kondition afhænger den menneskelige Races Kraft og Evne til Kultur.

Det er paa Tide, at denne for enhver Nation saa Vigtige Fysik befries for sentimentale og falske Fraser og plejes saadan, som Samfundet er bedst tjent med.

Det endelig vil virke effektivt paa Ægteskaber. Vi vil ikke faa saa mange Skilsmisser at se, ikke tilnærmelsesvis de Fosterfordrivelsler, sundere og bedre

Børn vil fødes, vi faar ikke saa mange at de Statens Anstalter, hvor de defekte Individier, født af defekte, skal forsørges af de i Forvejen overbebyrdede flittige og raske.

Og det kan trænges, at de dygtige og raske faar et Pusterum, hvor de kun skal forsørge deres eget Afkom og Statens Daarskaber, men i hvert Fald en Tid slipper for at betale Skat for andres Afkom, andres Sygdom og andres Letsindigheder.

Hvis det saa endda var frivillig Veldædighed, men det er tvungent, det er moderne Livegenskab under Staten, Hoveriet er genindført.

Naar en Bonde skyldte saa og saa mange Dages Hoveri Arbejde tit Herregaarden, saa skyldes nu saa og saa mange Dages Hoveri til Staten i Form at Skat. Betaler en Mand en Fjerdedel af sin Indtægt til Staten, betyder det reelt, han har gjort saa og saa mange Maaneders Statshoveri.

Ingen Herremand i fordums Tid klædte sine Hovbønder værre af, end en moderne Stat forlyster sig med at flaa sine Borgere.

Ingen Børn af den urimeligste, taabeligste, mest egenraadige og senile Fader er brutaliserede, som Borgerne brutaliseres af Staten.

Og der er ingen anden Vej end at sige, vi vil ikke have saa mange at føde paa, saa kan det ikke gaa saa galt. I Lys af Holland kan vi se, den begrænsede Formering har ført til større Velstand.

Ogsaa i Lys af Holland kan vi se, at det ikke er saa farligt at undervise Kvinden i denne Forebyggelsesviden, for hvis det var det, vilde Hollands Syge-Statistik vise Stigning, og det gør den ikke, og hvis det var saa forfærdelig affolkende, som nogen i deres Naivitet har tænkt sig, saa vilde Holland jo nu være i Færd med at uddø.

Og det er Holland ikke.

Tværtimod.

Med al Adgang til Forebyggelsesviden, i fuld Frihed føder de hollandske

Kvinder alle de Børn, Nationen har behov - og føder dem i Ægteskab, føder dem til Hjem og ordentlige Kaar.

Og hvad moralske Anfægtelser angaar, saa vil jeg sige med Margaret Sanger: Den tyvagtige er tyvagtig og stjæler, den ærlige er ærlig og stjæler ikke, selv om der gives Lejlighed. Den umoralske falder før eller senere, uanset alt, den moralske er moralsk og tilsøler ikke sig selv.

Jeg vil lige slutte dette Afsnit om Ægtefæller med det, der af alle Ting her gjort mig mest ondt. Det er, naar Hustruer er kommet til mig og har fortalt, og det er mangfoldige Gange, de har fortalt det samme og det samme - hvordan de med alle Undvigelse, smaa Løgne, at de er syge, søger at trække sig tilbage fra deres Ægtemænd - af Angst for at faa flere Børn.

Men det er jo ikke derfor, en Mand gifter sig - og forøvrigt heller ikke en Kvinde - saa kommer der Vrede imellem dem, der kommer Usundhed imellem dem - naturligvis, de lever et usundt Liv med hinanden - de begynder at mundhugges - og en Dag møder han en elskværdig ung Dame, og af dem er der jo mange, og inden Hustruen ser sig vel for, er hendes Ægteskab revet over Ende eller - Gemalen tænder sig en Cigar, og fordi hans trætte Kone ikke er videre spændende at se paa, begiver han sig ud paa en Spadseretur - og denne hans Spadseretur bliver undertiden Hustru og et spædt Barn et langvarigt Ophold paa et Hospital.

Det fik han paa sin Spadseretur og tog med hjem i sin Families Skød.

Og selv om en Mand retsindig og hjertensgod forstaar, hvor nervøs, forjaget og træt hans Hustru er, og holder sig fra hende - saa er det imod Ægteskabets Grundsætning, der er Lykke og ikke Forsagelse - ej heller Græmmelse.

Saa kommer jeg til den 3die Afdeling, jeg talte om før, Samfundet.

Verden er saa tung og ligger saa lammende over alle Menneskers Sind, og er der egentlig nogen Lysning at se frem imod? Er det til syvende og sidst forsvarligt at sætte nye Mennesker ind i den, som den er? Tør vi formere og formere uden at ane, om de nye Generationer kan faa Levevilkaar? Er der nogen Samvittighedsløshed saa stor, som at sætte et Menneske, det ikke kan værges sig imod det, ind til Livets Møje, Sorger og Besvær? Har man ikke ogsaa et Ansvar

mod det ufødte Menneske?

Hvor tør en Stat blive ved at opmuntre til Formering, naar den ved om sig selv, at den er insolvent - for den er en Ide, og en Ide er ikke betalingsdygtig, den maa trække paa andre. Den ved ydermere, at Udvandring er delvis stoppet, intet fremmed Land vil mere aabne sine Døre for de Uduelige, dem kan vi selv beholde, og intet fremmed Land vil snart mere aabne sine Døre for de Dygtige, for det Arbejde, de har, er forbeholdt deres egne.

Hvor mistrøstigt er det ikke for en ung, stræbsom Mand - og Kvinde med - at se fremad. Hvis han kun skulde klare for sig selv, Hustru, Børn og Hjem, ja, saa var det jo kun en Glæde at stræbe. Men han ved paa Forhaand, han gaar ind til at skulle betale for alle dem, der ikke kan eller ikke vil, for alle Statens Bommerter, og de er mange, og tilsidst ogsaa for alle de Børn, andre har sat i Verden uden at ville, kunne eller gide forsørge dem. Han ved yderligere paa Forhaand, at jo dygtigere, initiativrigere og sparsommeligere han selv er, des flere skal han betale for.

Jeg hørte en af vore ledende Mænd forkynde, at Danmark mageligt kunde ernære halvanden Gang saa mange Mennesker - men han glemte at meddele noget om hvornaar. I Øjeblikket gaar Tusinder og atter Tusinder af Mennesker arbejdsløse, og selv om der er defekte imellem dem, der intet vil, saa er der saa mange flere Tusinde, der gaar med ledige Hænder og demoraliseres, fordi de intet hellere vil end arbejde, og de kan intet Arbejde faa.

Derimod skrev for en Tid siden en kendt Højesteretssagfører: Hvor i hele Europa er der noget Lyspunkt, der berettiger til Forventning om snarlig eller stabil Opgang i Forretningsforholdene. Ligger Forholdene ikke omvendt således, at der i den kommende maa regnes med en endog betydelig Forværrelse.

At Børneregulering vinder Indpas Verden over, bundet i 2 Aarsager.

Først naturligvis deri, at Vilkaarene er saa vanskelige, fordi der allerede er for mange om det, der er at faa; dernæst fordi Faderfølelsen er en ganske anden, vaagen og mere offerberedvillig end tidligere. Man skal ned til den allerlaveste Bund med kronisk drukne Mænd for at se en Fader, der ikke er glad for og lever med i sine Børn.

Hvis Verden manglede Mennesker, saa lad gaa, Kvinden maatte ofre sig for at skaffe dem. Men den eneste Brug, man gør af for mange Mennesker, det er at føre dem imod hinanden - i Krig - slagte dem. Som Malthus skrev: Kun Krig, Pest og Børne-Epidemier kan redde Verden for Overbefolkning, hvis Menneskene ikke selv finder paa at forhindre den.

Jeg ved ikke, om det er videre tillokkende for Forældre at føde Børn, lide, savne for at opdrage dem – og vide, at Samfundets eneste Haab er, at Krig, Pest eller Børne-Epidemier kan udrydde dem igen.

Hvis Samfundet, som jeg før sagde, manglede Mennesker, hvis Fabrikker, Institutioner, Kontorer, Embeder stod og skreg: Vi har ikke Arbejdshjælp nok, vi kan ikke komme frem uden flere Folk, giv os Folk, og vi skal give dem Brød og godt Udkomme.

Men det er ikke netop det Raab, vi hører.

Mange Forældre kan ikke faa deres konfirmerede Børn anbragte, alle Fag er overfyldte, alle Fag advarer mod Tilgang; raabes der endelig paa Arbejdskraft, saa lyder Raabet: Vi maa have dem saa billigt som muligt, ellers kan vi ikke konkurrere med Udlandet.

Verden har maaske ikke for mange Mennesker, men de er forkert placerede. Jeg saa i Paris en Gang et Torv med Gader ind fra alle Sider, og det Torv løb pludselig fuld af Vogne, Biler og store Omnibusser - fra alle Sider havde de mødt hinanden her paa denne lille Plads, og hele Færdslen stod i et Nu komplet fast. Der var Plads nok i andre Dele af Paris, naturligvis, men det var nu en Gang samlet paa dette Torv altsammen. Jeg fulgte de smaa, rappe Betjentes Iver for at faa Orden i Færdslen igen; det første, de gjorde, var naturligvis at standse Tilførslen, indtil de kunde dirigere de Mængder, de allerede havde - jeg gad vidst, hvad det var endt med, hvis de havde raabt: "Bliv ved at køre ind, bare kør ind, kø hinanden ned og drøb og knus hinanden af Mangel paa Plads, men I maa endelig blive ved."

Det er nøjagtig det samme med Formering; der er Plads nok paa Jordkloden, naturligvis, men vi har nu en Gang faaet stuvet den sammen i de civiliserede Felter, og vi kan ingen Orden faa paa nogen Ting, før vi, i hvert Fald en Tid, begrænser Tilførslen.

Tro ikke, vi er de første, der har sat Formeringsbegrænsning op som statsøkonomisk Ideal og en Nødvendighed. Plato fordømte, at noget Barn maatte leve, der var født Krøbling eller født af defekte Forældre. Aristoteles vilde, Staten skulde bestemme, hvor mange Børn et Ægtepar maatte have, og hvis de overtraadte Loven, skulde Staten haandhæve den ved at ødelægge Fostret. Han var en Tilhænger af haandfaste Midler, det er nødvendigt, sagde han, at et Folk Ikke overskrider et vist Antal for at undgaa Fattigdom og alle Fattigdommens onde Følgesvende.

Og for dem, der maatte føle Angst for Affolkning - som en paa Forstanden noget anløben Kvinde, der skrev til mig: "Oh, Thit Jensen, De vil hugge Livstræet over" - saa tjener til Beroligelse en bekendt Historie fra Denver i Columbia.

En Læge ansøgte en Dommer om at fradømme en Kvinde, Fru Cossidente, Ret til at faa flere Børn, da hun havde seks, som alle var vanrøgtede, og Samfundet var ikke tjent med mere Yngel af den Slags. Hertil svarede Fru Cossidente, at det skulde de komme til at slaas om, om det saa skulde gaa paa Næverne løs, for vilde hun have flere Børn, var det hendes egen Business. Og Aaret efter fødte hun en Søn, den syvende, og gav der Besked, at hun vilde have flere endnu.

Saa skulde det en Dag knibe med Afkom nok, saa ved man nu, at det er en udmærket Vej at faa Kvinderne til at føde - ved at forbyde dem det, for saa gør de det.

Jeg saa Billedet af Fru Cossidente og hele Familien og jeg maa sige, de saa ud, som om de med Omhu var pillet ud af en Idiotanstalt, Forældrene ogsaa. For saa vidt kunde jeg godt sympatisere med Lægen, der ikke ønskede sit Land prydet med flere af den Slags.

Her vilde jeg gerne komme ind paa Raceforbedring, men jeg naar kun flygtig at berøre dette store, vigtige Emne; Mennesker er interesserede deri, det ved jeg fra Breve, jeg faar fra saa mange. Jeg kender Indignationen over, at der uden Hindring fødes Aandssvage af Aandssvage, Forbrydere af Forbrydere - jeg saa paa en Anstalt en Kvinde, der havde været Patient, kom ud og giftede sig og fik aandssvage Tvillinger, der kom paa Anstalten, fik igen aandssvage Tvillinger, der ogsaa kom ind paa Anstalten, og det kan hun blive ved med - Samfundet

betaler - det vil sige, hver stræbsom Mand og Kvinde betaler.

Jeg synes, den Dame har Ret, som skrev til mig:

Der skulde ikke være Præmie paa, hvem der i deres Ægteskab føder flest Børn, men paa, at de Børn, de føder opdrages med Omhu, ernæres og plejes, baade legemlig og sjælelig.

Faktisk har Samfundet præmieret den aandssvage Moder, fordi hun fødte fire aandssvage, idet det betaler for hende - mens de Forældre, der under personligt Savn opdrog fire normale Børn, yderligere straffedes med at betale til de aandssvage.

I en Polemik, jeg havde med en katolsk Pædagog, skrev han, at begrænset Formering, som den nu gaar hen over Verden, var imod Naturen, og mange vil sikkert indtage samme Standpunkt.

Men er det et Argument?

Vi kan ikke gøre et Skridt, vi kan ikke gaa paa Gulvet her, at vi ikke er ude af Naturen og inde paa Civilisationen[s] Grund. Alene, at Katoliken skrev, var unaturligt. Er vi født til at skrive? Nej, vi er kultiverede til at skrive. Er det naturligt at ryge Tobak? Nej, det vilde være naturligere at spise Tobaksbladene raa.

Men vil vi tale Alvor om, hvad der er Natur, saa er selve Ægteskabet imod Naturen. Ægteskabet er kultur. Vil vi følge Naturens Gang, da skal vi først og Fremmest udrydde Ægteskabet - og det tror jeg ingen - end ikke en katolsk Pædagog - vil vove at foreslaa.

Vi er en kultiveret Verden, langt mere indgribende kultiveret, end vi i Almindelighed tænker os; med tusinde hjælpemidler, vi sandelig ikke vil miste.

Man kan nu en Gang ikke sidde i et velkultiveret Studenterværelse og med en Guldfyldepen foreskrive andre, hvad de maa og ikke maa i Følge Naturen. Har man taget sig Kulturen til Gode selv, maa man ogsaa unde andre den.

Altsammen er det naturligvis kun et Tidsspørgsmaal. Jeg har i min Barndom

hørt en senil gammel Læge skribe op om, at det var mod Naturen at narkotisere fødende Kvinder. Andre, yngre Læger delte ikke denne Opfattelse. Livet gik hen over den Gamle og hans Gray, som Livet altid skaanselsløst gaar hen over alt, hvad der er imod Udviklingen.

Og hvem tør benægte, at Gud er i Udviklingen. Hvem tør benægte, at Gud er i Videnskaben, at Gud er i Fornuften - og endelig, at Gud er i Barmhjertigheden.

Begrænset Formering er Fornuften og Barmhjertigheden Haand i Haand. Og hvem tør sætte sig til Dommer over, hvad der er af Gud, og hvad der ikke er af Gud i de nye Opfindelser, Videnskaben gør og anvender. Og anvender Videnskaben sin Opfindsomhed og Evne til en Barmhjertighedsgerning overfor en stakkels Kvinde, der trænger til den, hvem tør da benægte, at Guds alvidende indsigt var i Lægens Evne.

Jeg i hvert Fald holder mig til Gud, der er barmhjertig - og ikke til Naturen, der er ubarmhjertig.

Med denne Bevægelse er kommet en selvstændig Videnskab for sig, en ny Sag, der ogsaa brænder i klare Flammer over hele den civiliserede Jord. Det er svært at tale om, det vilde være lettere at skrive om - men en Menneskehed, der er naaet saa langt i sin Kultur som vor, vil ikke mere nøjes med at hugge de Tidsler om, der gror op i dens Kulturmark, for den ved de gror op igen lige saa hurtigt - den maa Finde Roden og rykke den op, skal den nogensinde gøre sig Haab om at se sin Kulturmark fri for Ukrudt.

Hvad jeg mener, vil jeg hellere belyse med Eksempler. For en Del Aar siden var jeg inde i en Kvindes Skæbne, en Kvinde, der kunde være reddet for Hjem og Børn, havde nogen begrebet, hvad hun fejlede. Hun Forlod sit Hjem for en anden Mands Skyld, blev sveget af ham, tog sig af Dage og dømtes af alle.

Vi ved alle, for vi har alle set og forundret os over, hvor det ene Menneske kan komme redningsløs ind under et andet Menneskes Herredømme; det er som en Brand, der hærger dets Vilje, Ære, Taknemlighed, Fornuft, Erindring om nogetsomhelst forudgaaende, alt er brændt bort, ætset væk. Det kunde se ud som en Betændelse i Begreberne, der bunder dybt i Seksualitet. Jeg har ved en Lejlighed sagt, at Forelskelse er en Hjernesygdom, det var sagt i Spøg, men dog ligger der en frygtelig Alvor deri. Det Menneske, jeg saa gaa under dengang, var

nærmest sindssyg, alle hendes Begreber var betændte.

For at bruge et Udtryk, der ikke er fagligt, men dog belyser, hvad jeg mener, vil jeg sige, at Seksualitet paa Hjernen faar den hæderligste Kvinde og den hæderligste Mand til at se unormalt paa alle Ting. Hvidt bliver sort og sort bliver hvidt, Ulykker og Græmmelse omkring dem naar næppe deres Bevidsthed, de bliver ansvarsløse som Forrykte, og deres Sans for Realiteter, deres normale Modtagelighed for Fornuft, er bedøvet.

Jeg husker fra min Barndom en Godsejerfrue, der forlod sit Hjem med en Kusk; i den brede Gang laa alle hendes Børn grædende paa Knæ - og hun gik - fra dem alle - fra et lille, spædt Barn i Vuggen gik hun - og faa Aar efter kom hun tilbage, uden selv at kunne begribe, hvorfor hun var gaaet - til en af sine Slægtninge, der bebrejdede hende det, fortalte hun, at hun et Sted inde i Amerika pludselig var vaagnet op af en underlig Drøm, og det eneste, hun kunde tænke paa, var at se at finde tilbage, hvor hun kom fra.

Den Slags Ting har vi alle hørt og set, dømt og ikke fattet, og først nu begynder Kulturen at se Forskellen mellem den bevidste sunde og normale Kærlighed, der har sin Vurderingsevne, sin Pligtsans i Behold og som er Samfundets største Værdi - og dens Modsætning, den unormale Kærlighed, der gør et Menneske til Slave, Hund, ja Forbryder i dens Ledebaand, der foraarsagede den. Den er Samfundets værste Fjende, for den bryder ned Samfundets rolige og lovfaste Former.

Menneskets seksuelle Gaadefuldhed er Roden til en Mængde af Samfundets onde Skud, som ingen forstaar. Det hører vor kommende Kultur til at finde Aarsag og Hjælp.

Og hvor meget er der ikke allerede belyst, og hvor forholdsvis faa aner noget om det, seksuelt lever Mennesket i en Kælder med sig selv. Kun direkte Sygdomme driver det ind til en Læge, og maaske faar det da samtidig Oplysning om og Hjælp for en livslang Plage, det ikke drømte om, kunde afhjælpes - og for lang Tid siden kunde have været afhjulpet.

Jeg tror ikke, Læger aner noget om det almene Folks totale Ukendskab til, hvad Læger egentlig ved og kan. Fordi de selv ved det, gaar de for meget ud fra, saa ved andre det ogsaa. Mennesker i Massevis gaar til Grunde paa Grund af

Uvidenhed om dem selv, lider Skibbrud paa Grund af en eller anden seksuel Forkerthed, de aldrig drømte om var til Stede og som kunde have været rettet, hvor mange Mennesker gaar i deres Grav som en Gaade, der aldrig blev løst.

Og hvorfor skal Kvinder - Mænd med - leve i et seksuelt Mørke, der stammer fra Middelalderen. Hvorfor skal der i dette Mørke brede sig al Sygdom, al Last, al Ulykke, al Forvirring, naar en Time hos en Læge kunde raade Bod paa et Naturens Lune, der er Skyld i hele Miseren.

Helvede søger Mørket, Himlen taaler Lys.

I Middelalderen havde den katolske Kirke gjort Kærlighedslivet til noget syndigt, Smudsigt; havde knægtet og bundet og forsmædet Livets Dronning, Kærligheden mellem Mand og Kvinde. Vor Tids store Fortjeneste er, at vi søger at genindsætte denne Livets Dronning paa sin gamle Trone, Romantikken. Den katolske Kirke havde sat Formeringen i Højsædet, de to Mennesker, og da navnlig Kvinden betød intet - vor Tid vil tage Hensyn ogsaa til de to Mennesker og føre den skønne Lykke, de indbyrdes kan berede hinanden.

Det er Begyndelsen til en ny Æra i Menneskehedens Historie at finde, hvor Sind og Fysik er kædet ind i hinanden og helbrede dem ved Hjælp af hinanden.

I Frankrig, hvor enhver Reklame med Forebyggelsesmidler var tilladt, blev det forbudt i 1921 - for at faa Soldater nok. Men at ville tvinge Kvinder til at være Fødselsmaskiner og Mænd til at være Trælle for at faa levende Krigsmateriale nok, det er Tiden vokset fra. Forældre forlanger deres Børn respekterede som menneskelige Værdier. Jo flere der produceres, jo flere der tilflyder Markedet, dets lavere Kurs staar Menneskeliv i - des færre, der kommer, des højere vil de blive vurderede - og værned.

Det drejer sig ikke om Kvindens Frihedskamp, som Margaret Sanger i Amerika fejlagtig har gjort det til, det maa betragtes som et Kulturtrin, Mand og Kvinde er naaet til og Haand i Haand vil vide at forsvare.

Det, der er tilbage, er at føre Forebyggelsen fra Grinet, Skjulet, Usundheden, indunder Lægeverdenens Lys, hvor dette kan blive sundt og rent.

I en Periode, hvor en Vise ikke forbydes, hvor obscøn den end er, et Skuespil

opreklameres paa sin Uanstændighed, kan det vel ikke være skadeligere for Moralen, om en Læge med sin Erfaring og viden hjælper Verden ind i et renere Spor.

Som jeg sagde før, der lever over hele Verden en ny, ung Videnskabens Vilje til at pløje op det hidtil udyrkede og finde ud, Hvilke Samfundets Skader, Ulykker og Udgifter der bunder dybt i den seksuelle Undergrund.

Det er en Gaaen paa Opdagelsesrejse i Mennesket, der forekommer mig langt værdifuldere end Rejser over Jordens Egne; der er snart ikke mere der at finde, men i Mennesket er der Evigheden af Uoverskueligheden.

Vi er saa trætte af Teknik - og saa skuffede - siden den tog Tjeneste i krigens Gaard, og ud fra den red Sult og Død og Revolter og Undergang – et Oplysningsarbejde i Mennesket selv er af større Værdi nu end samtlige tekniske Færdigheder - hvad nytter det, et Menneske kan flyve herfra til Himalaya, naar det fløj ud som en Ulykkelig og kom tilbage ligesaa ulykkelig.

Saa glædesløs Verden er blevet, er den blevet ond.

Den glade er altid god.

Og vil vi bygge et Samfund op - saa kan vi aldrig mere bygge det op paa Love, al Jura er Fallit, Mennesket gaar udenom. Om man tog hele Lovens samlede Bibliotek, og det vilde blive stort, saa vilde man ikke kunne pege paa en eneste Lov, at den ikke er brudt, til den var et Vrægebillede af sig selv.

Og vi falder og falder, for vi tror, vi har et Lovens Bolværk, og vi har intet. Hvad er hele vor Stat andet end en Kludedukke, og inde i Rigsdagen sidder de i dyre Domme og smækker Lov paa Lov, Klud paa Klud, og hvad gavner det - hvad løfter det - gør det et eneste Menneske glad.

Det moderne Menneskes Forstand er vokset ovenud af samtlige de Love, vi har, Verden maa ind i et nyt Spor.

Apostlen Paulus har forsaavidt allerede for 2000 Aar siden angivet Sporet, det er der, hvor han siger: Hedningerne, om end de ikke have Loven, gøre af Naturen Lovens Gerninger, idet de have Loven skrevet i deres Hjerte.

Vi skal skabe et Menneske, der har Loven skrevet i sit Hjerte, for paa Papir giver det den Døden, og det lige fra Toppen, hvor det hedder Traktater, til Bunden, hvor det hedder Løsgænger.

Tro ikke, jeg har forladt mit Emne; nej, dette resulterer i, vi kan ikke som Kulturfolk lade føde flere Mennesker, end vi er i Stand til at gøre til Mennesker!

For saa drukner vi i Kaos. Det er det, vi er i Færd med. Hvad nytter det, en Overklasse holder paa Masseproduktion for at faa billig Arbejdskraft - for en Dag vælter de masseproducerede alle Fabrikkerne og stormer Butikker for at faa brød Skønt der staar i Lovens Jomfruskrift, at det maa de ikke.

Jeg nævnede før, saa glædesløs Verden er blevet, er den blevet ond.

Menneskenes Vilkår er blevet altfor haarde, siden de blev altfor mange.

Den eneste Vej, vi kan gøre Mennesker glade, er at skaffe dem lettere Kaar. De er blevet tungere og tungere paa det sidste, og Verden er ikke blevet bedre.

Saa maa vi indrømme, at det er ikke Vejen, ikke mere Menneskehedens Sind er fuldt af Trods, Irreligiøsitet, Krakilskhed - det er gaaet som med Manden, da Solen og Stormen stredes om, hvem der kunde faa ham til at lægge sin Kappe af. Stormen kunde ikke, den tog for haardt.

Men Solen kunde. I mit sidste Foredrag naaede jeg gennem megen mellemliggende Udredning til nøjagtig samme Resultat som i mit allerførste Foredrag om Moral for mange Aar siden:

At Love, Forbud, Kontrakter, Aftaler, Humanitet alt er omsonst, indtil vi har et bedre, menneskeligt Materiale at arbejde med. Det alene, et i sig selv moralsk, omsorgsfuldt fostret, omsorgsfuld opdraget Menneskesind er fundamentalt! paa det alene kan man, med Haab om noget godt Resultat, give Love, som holdes - hvad de ikke gør nu - træffe Aftaler, som respekteres - hvad de ikke gør nu - vise Humanitet, som ikke misbruges - hvad den gør nu.

Et Menneskesind, der er til at stole paa, er det eneste Statsmateriale, der kan bestaa.

Hvad der kan gøres for at fremskaffe det, er velgjort. Vi har vanrøgtet Menneskestoffet igennem Generationer, det er den store Ulykke, der er over os, vi har til Gunst for tekniske Fremskridt vanskøttet selve det menneskelige Stof, det er det, vi maa sone nu!

Og tage det op som en Opgave.

Først naar hvert Menneske er frivillig baaret, kan vi begynde at tale om et fribaarent Menneske.

Dette er selve mit Foredrag.

Hertil vil jeg føje nogle korte Bemærkninger om Sagens Forløb i Danmark, den er ens i hele Verden. Inden jeg begyndte at tale om den, søgte jeg Landets første Læger for at faa dem interesserede i en Opgave, der er taget op i alle andre Lande. Efter kort Tids Forløb dannedes Foreningen, hvis Program aftrykkes her, i dens Bestyrelse sad Læger, og det var min Opgave over det ganske Land at lære Kvinder, at de trygt kunde og burde henvende sig til Læger!

Sidst kom Læge Leunbach og Forelagde for mig Planen om en Fattig-Konsultation, i Lighed med de i mit Foredrag omtalte, Undervisningskontorer, der findes rundt i Verdens Storbyer!

Saaledes ligger Sagen, intet kan standse dens Forløb, ligesaa lidt her i Landet, som det har været muligt at standse den andre Steder.

Fordi den nye Tid kræver den.

Kilde

Jensen, Thit (1924): Frivilligt Moderskab. Lindhardt og Ringhof.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Demonstrationstale, Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thit-jensens-foredrag-frivilligt-moderskab-eller-kultiveret-foraeldrefolelse>